

Dosarul nr. 2ra-23/21

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud. E. Badan-Melnic)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. L. Bulgac, V. Buhnaci, V. Sîrbu)

DECIZIE

02 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Dumitru Mardari
Victor Burduh
Nicolae Craiu

examinând în ședință publică recursul declarat de către Gigel-Doru Dima, reprezentat de avocatul Igor Coban,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată formulată de către Gigel-Doru Dima împotriva Nataliei Dima, intervenient accesoriu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, cu privire la constatarea reținerii ilicite a copilului de către mama sa pe teritoriul Republicii Moldova și dispunerea înapoierii imediate a copilului în țara sa de reședință obișnuită România, cu însoțirea acestuia de către tatăl său,

împotriva deciziei din 20 mai 2020 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La data de 04 martie 2019, Gigel-Doru Dima a depus cerere de chemare în judecată împotriva Nataliei Dima, intervenient accesoriu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, privind constatarea reținerii ilicite, în sensul art. 3 al Convenției de la Haga din 1980, a copilului minor XXXXXXXXXXXXXXXX de către pârâta (mama sa) Natalia Dima pe teritoriul Republicii Moldova, începând cu data de 11 august 2018 și până în prezent, cu dispunerea înapoierii imediate a copilului minor XXXXXXXXXXXXXXXX, în România - țara sa de reședință obișnuită, în sensul Convenției de la Haga din 25 octombrie 1980, cu însoțirea acestuia de către reclamantul (tatăl copilului) Gigel-Doru Dima.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că, pe 21 iunie 2014, în municipiul București, Sector x, România, a fost încheiată căsătoria dintre

reclamantul Gigel-Doru Dima, cetățean român, și pârâta Natalia Dima, cetățean al României și resortisant al Republicii Moldova, fapt confirmat prin actul de căsătorie nr. xxx din 21 iunie 2014, eliberat de Primăria Sectorului x municipiul București, România.

Din căsătoria în comun, la xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx, s-a născut copilul Xxxxxxxxxxxxxxxxxx, cetățean român, fapt confirmat prin certificatul de naștere Seria NY, nr. xxxxxxxx din xxxxxxxxxxxx, eliberat de Consiliul local al Sectorului x, mun. București, România. Actele de stare civilă au fost transcrise în Republica Moldova și pârâta se folosește de ele ca atare, fără să menționeze vreo legătură cu România în fața instanțelor și autorităților din Republica Moldova, așa cum menționează reclamantul în cererea de chemare în judecată. În cerere se invocă faptul că reclamantul și pârâta, până la producerea evenimentelor ce au determinat înaintarea prezentei acțiuni, duceau o gospodărie comună în România, aveau reședință comună obișnuită în municipiul București, împreună se ocupau de creșterea, îngrijirea și educarea copilului comun. Părinții își exercitau autoritatea părintească în mod egal, conform Codului civil român, care reprezintă legea aplicabilă cetățenilor români cu domiciliul stabilit și efectiv în România. Susține că minorul Xxxxxxxxxxxxxxxxxx are o legătură strânsă cu locul de reședință obișnuită, și anume România, acolo unde a locuit împreună cu părinții săi în permanență până la reținerea ilegală a acestuia de către mama sa, în Republica Moldova. Reclamantul specifică în acțiune că faptele expuse sunt confirmate prin adeverința nr. x din 26 septembrie 2018, eliberată de Asociația de proprietari Bloc xxx str. xxxx Nr. xx, Sector x, București, potrivit căreia reclamantul Gigel-Doru Dima, împreună cu soția sa, pârâta Natalia Dima, și copilul lor minor Xxxxxxxxxxxxxxxxxx, locuiesc permanent în apartamentul nr. x de la adresa indicată, fiind înscrși în Cartea de imobil a asociației. Începând cu data de 01 octombrie 2014 și până în prezent, pentru acest apartament cotele de întreținere s-au achitat lunar pentru 3 persoane prezente permanent în imobil și sunt achitate la zi; adeverința medicală din 19 septembrie 2018 și fișa de consultații medicale nr. xxx, din care denotă faptul că Xxxxxxxxxxxxxxxxxx este arondat medicului de familie și pediatrului, beneficiind de toate îngrijirile medicale prevăzute și necesare de la naștere și până în momentul reținerii ilicite a acestuia; adeverința nr. xxx din 21 septembrie 2018, potrivit căreia, reclamantul, fiind angajat al Societății pe Acțiuni "xxxxxxxxxxxxxxxxx" din anul 2007, pe o perioadă nedeterminată, beneficiază de un abonament "family" la Clinica Medicală privată xxxxx, în care îi are incluși pe soția dânsului - pârâta Natalia Dima – și pe copilul minor al acestuia, servicii de care aceștia au beneficiat din momentul căsătoriei și nașterii copilului minor până în prezent; extrasul de cont curent nr. xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx, prin care se confirmă faptul că copilul minor este beneficiarul unei alocații lunare acordate de statul român până la împlinirea vârstei de 18 ani de către acesta; cererea de înscriere xx 55 din xxxxxxxxxxxx (completată personal de mama copilului) și contractul educațional xxxxx din xxxxxxxxxxxx, potrivit căror, copilul minor este înscris în grupă mijlocie la grădinița nr. xxxxx din str. xxxxx nr. x, Sector x, București.

În continuare, menționează reclamantul, că la data de 28 iulie 2018, împreună cu soția Natalia Dima și copilul minor al acestora, au plecat în vacanță

la Chișinău, Republica Moldova (țara de origine a soției), plănuiind un sejur de 7-10 zile, după care urmau să se întoarcă în București pentru a-și continua vacanța într-o altă destinație.

La data de 29 iulie 2018, reclamantul Dima Gigel-Doru, fiind nevoit să se prezinte de urgență la locul de muncă, s-a întors în București de unul singur, soția și copilul minor rămânând în continuare în Republica Moldova. La data de 11 august 2018, reclamantul a revenit la Chișinău pentru a-și lua soția și copilul minor și pentru a se întoarce împreună cu aceștia la București și a-și continua planurile de vacanță, dată la care pârâta i-a comunicat că refuză să se întoarcă în România și că va ține copilul minor cu ea. La convingerile de a se întoarce împreună cu copilul lor minor în România, soția a declanșat un scandal, violențe verbale și amenințări cu intervenția poliției locale, reclamantul fiind nevoit să se întoarcă de unul singur în România. Ulterior, la nenumăratele încercări, în formă scrisă și telefonică, de a o convinge pe pârâtă să se întoarcă în România împreună cu copilul lor minor, aceasta a refuzat, spunându-i că nu-și va mai vedea copilul în România și că acesta va rămâne cu ea în Chișinău.

Partea reclamantă susține că acțiunile pârâtei prezintă semnele unei răpiri internaționale a copilului minor, prin reținerea ilegală a acestuia, fără a ține cont de interesele primordiale ale copilului, hotărând în mod unilateral reținerea acestuia în alt stat decât statul de reședință obișnuită, încălcând astfel dreptul de încredințare al reclamantului, în sensul Convenției de la Haga nr. 67 din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (în continuare Convenția), motiv din care, la 15 octombrie 2018, reclamantul s-a adresat cu o cerere privind localizarea copilului minor și înapoierea de bunăvoie a acestuia în România, statul său de reședință obișnuită, către Ministerul de Justiție al României.

La 23 octombrie 2018, autoritatea centrală din România a expediat în acest sens către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (autoritatea centrală a Republicii Moldova, în sensul Convenției), demersul nr. xxxxxx/18, solicitând localizarea copilului minor și înapoierea acestuia la domiciliul în România - statul de reședință obișnuită a copilului.

Potrivit poziției reclamantului, copilul minor este reținut în continuare în mod ilegal de către pârâtă (mama copilului și soția reclamantului) în Republica Moldova, alt stat decât statul de reședință obișnuită al copilului - România, de mai bine de 6 luni, din data de 11 august 2018, fapt ce-i afectează în mod grav interesele acestuia.

În viziunea reclamantului, reținerea ilegală a copilului minor de către pârâtă pe teritoriul Republicii Moldova deja de mai bine de 6 luni încalcă dreptul de încredințare al reclamantului, drept care până în momentul reținerii ilegale a fost exercitat în mod efectiv și care este garantat de art. 483 și 503 Cod civil al României.

Suplimentar celor menționate, partea reclamantă remarcă că interesul legitim al copilului minor în privința înapoierii sale imediate mai este determinat și prin simplul fapt că în țara sa de reședință obișnuită îi sunt asigurate condiții mai bune de trai și dezvoltare din toate punctele de vedere, așa cum România are un nivel foarte ridicat de dezvoltare în raport cu Republica Moldova. În cele din urmă, dat fiind faptul că încercările autorităților centrale din România și Republica

Moldova privind înapoierea de bună voie a copilului au eşuat, reclamantul se consideră în deplin drept de a se adresa direct în instanța de judecată cu prezenta acțiune.

În drept, acțiunea a fost întemeiată pe prevederile Convenției de la Haga nr. 67 din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii (în continuare Convenția).

Reclamantul a solicitat primirea și examinarea în regim de urgență a cererii de chemare în judecată, constatarea reținerii ilicite în sensul art. 3 al Convenției de la Haga din 1980 a copilului minor XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX de către pârâta (mama sa) Natalia Dima pe teritoriul Republicii Moldova, începând cu data de 11 august 2018 și până în prezent, cu dispunerea înapoierii imediate a copilului în România - țara sa de reședință obișnuită, în sensul Convenției de la Haga din 25 octombrie 1980, cu însoțirea acestuia de către reclamant (tatăl copilului).

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău sediul Centru din 08 iulie 2019, cererea de chemare în judecată a fost respinsă drept neîntemeiată.

Prin decizia din 20 mai 2020 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de către Gigel-Doru Dima și a fost menținută hotărârea primei instanțe.

La data de 31 iulie 2020, Gigel-Doru Dima, reprezentat de avocatul Igor Coban, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului, a susținut că, la fel ca și instanța de fond, instanța de apel a examinat cauza într-un mod unilateral, parțial, neobiectiv și vădit părtinitor, iar, pentru menținerea soluției adoptate de instanța de fond - favorabilă intimatei, aceasta a admis și recurs la mai multe încălcări de ordin material și procedural, care au dus în mod nemijlocit la încălcarea dreptului la un proces echitabil al recurentului - garantat de art. 6 CEDO și dreptul copilului minor și al recurentului la viața de familie și viața privată garantate de art. 8 CEDO, încălcări manifestate prin interpretarea eronată a art. 3, 4, 5 și 12 din Convenția de la Haga, ceea ce constituie temei expres de declarare a recursului prevăzut de art. 432 alin. (2) lit. c) Cod procedură civilă, precum și prin aprecierea în mod arbitrar, unilateral și după bunul plac a probelor care a determinat soluționarea greșită a cauzei, contrar prevederilor art. 130 Cod procedură civilă - care, la rândul lor, constituie temei expres de declarare a recursului în temeiul art. 432 alin. (4) Cod procedură civilă.

Totodată, reieșind din argumentarea dată de instanța de apel, care este practic identică cu argumentarea instanței de fond, se pot identifica 3 arii de conflict în raport cu care aceasta a comis încălcările menționate și care determină ilegalitatea hotărârii contestate, în opinia recurentului, cum ar fi: 1) determinarea reședinței obișnuite a copilului minor de până la reținerea acestuia pe teritoriul Republicii Moldova de către mama sa, contrar voinței recurentului; 2) încălcarea dreptului recurentului privind încredințarea, și respectiv - caracterul ilicit al reținerii minorului de către mama sa în mod unilateral și contrar voinței recurentului; și 3) interesul superior al copilului de a fi înapoiat sau nu în țara sa de reședință obișnuită etc.

Indică recurentul că, dacă instanțele ar fi aplicat criteriile menționate la circumstanțele expuse supra, atunci în mod indubitabil unica concluzie certă ar fi

că statul/țara de reședință obișnuită a copilului minor XXXXXXXXXXXXXXXX a fost și este România. Invocă aplicarea și interpretarea eronată, de către instanțele ierarhic inferioare, a dispozițiilor art. 1 al Convenției de la Haga, precum și aplicarea de către acestea a unei legi ce nu trebuia să fie aplicată (art. 40 din Codul Familiei) - ceea ce iarăși constituie temei expres și autonom de înaintare a recursului.

Mai mult ca atât, o dovadă în plus a faptului că reședința obișnuită a minorului este România, consideră recurentul, servește și faptul că autoritatea centrală din România a expediat, în acest sens către Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova (autoritatea centrală a Republicii Moldova, în sensul Convenției) Demersul nr. xxxxx/18, solicitând localizarea copilului minor și înapoierea acestuia la domiciliul său în România - statul de reședință obișnuită a copilului.

Invederează instanței că, din cumulul de circumstanțe și probe administrate în cadrul procesului, inclusiv prin Certificatul de domiciliu al minorului XXXXXXXXXXXXXXXX, eliberat de Ministerul Afacerilor Interne al României (anexat la materialele cauzei), care demonstrează fără echivoc că reședința obișnuită a copilului la momentul reținerii sale ilicite pe teritoriul Republicii Moldova, este și a fost România,

Consideră că instanțele inferioare au dat, totuși, preferință declarațiilor mincinoase ale intimatei, care a comunicat precum că aceasta nu a intenționat niciodată să se stabilească cu traiul permanent în România, iar domiciliul din țara respectivă este unul temporar. Asta în condițiile în care recurentul a prezentat dovada contrariului celor declarate de către intimată, și anume, potrivit Extrasului din Ordinul Președintelui Autorității Naționale pentru Cetățenie nr. xxx/P privind aprobarea redobândirii cetățeniei române din 16 noiembrie 2012, intimata - Natalia Dima (xxxx) a solicitat și i s-a aprobat redobândirea cetățeniei române, anume, cu stabilirea domiciliului permanent în România.

Iar neradierea acesteia de la domiciliul din Republica Moldova, de rând cu nerezilierea contractului individual de muncă (ci suspendarea acestuia în mod intenționat) și cu transcrierea actelor de identitate a copilului minor, intimata le-a realizat doar cu scopul de a obține subvenții și ajutor material și din partea Republicii Moldova și a drepturilor salariale pe perioada concediului de maternitate și de îngrijire a copilului.

În ceea ce privește primul argument invocat de instanțele inferioare, acesta nu rezistă criticii din considerentul că art. 3 din Convenție prevede expres că dreptul privind încredințarea dintr-o atribuire de plin drept, adică prin virtutea legii statului în care copilul își are reședința obișnuită (adică România) și din care a fost deplasat sau reținut ilicit, iar recurentul a arătat că, potrivit art. 483 - 503 din Codul civil al României, autoritatea părintească este ansamblul de drepturi și îndatoriri, care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți. Părinții exercită împreună și în mod egal autoritatea părintească.

Iar, în ceea ce privește cel de-al doilea argument al instanțelor, acesta în genere nu face decât să contrazică propria concluzie a aceluiași instanțe privind nelezarea dreptului reclamantului privind încredințarea, sau, reclamantul anume asta a și invocat drept circumstanțe de fapt ale acțiunii înaintate, că Natalia Dima a decis asupra schimbării reședinței obișnuite a copilului lor comun din

România în Republica Moldova, unipersonal, fără a ține cont și de poziția/păreră recurentului, care este împotriva.

Sau, cu alte cuvinte, din sensul art. 3 și 5 al Convenției de la Haga, coroborate cu art. 483 și 503 din Codul Civil al României, părinții (apelantul și intimata) nu pot decide îndeosebi asupra locului reședinței copilului XXXXXXXXXXXXXXXX, altfel decât împreună sau, deopotrivă ce intimata a decis unilateral asupra schimbării locului reședinței copilului minor din România în Republica Moldova, fără acordul și contrar voinței apelantului, caz în care se atestă în mod indubitabil că ultimului i-a fost încălcat dreptul privind încredințarea.

Prin urmare, prin invocarea faptului că recurentul nu a prezentat nici o hotărâre judecătorească sau alt act juridic care să demonstreze dreptul său de încredințare asupra copilului minor, instanțele inferioare au interpretat în mod eronat art. 3 și 5 ale Convenției, ceea ce constituie temei expres de declarare a recursului în baza art. 432 alin. (2) lit. c) Cod procedură civilă și determină odată în plus caracterul ilegal al hotărârii și deciziei contestate.

În concluzie, în cazul în care instanțele inferioare nu ar fi interpretat în mod eronat prevederile art. 3 și 5 din Convenție, atunci ar fi ajuns la concluzia certă că decizia unilaterală a intimatei de a reține copilul minor XXXXXXXXXXXXXXXX pe teritoriul Republicii Moldova, în lipsa acordului recurentului în acest sens, aceasta i-a încălcat dreptul recurentului de încredințare și respectiv, reținerea lui XXXXXXXXXXXXXXXX pe teritoriul Republicii Moldova începând cu data de 11 august 2018 și până în prezent, poartă un caracter ilicit/ilegal în sensul art. 3 și 5 al Convenției.

Referitor la motivele respective expuse de instanța de fond și preluate de instanța de apel, în vederea susținerii soluției adoptate, relevă recurentul că acestea iarăși au derogat și încălcat prevederile Convenției de la Haga, care au drept scop punerea în aplicare a mecanismului de înapoiere imediată a copiilor în cazul reținerii ilicite a acestora, indiferent de ostilitățile și relațiile dintre părinți, sau persoanele care exercită dreptul privind încredințarea. Sau potrivit Convenției, interesul superior al copilului este înapoierea acestuia în statul reședinței sale obișnuite, indiferent de orice problemă privind încredințarea sa.

Mai mult ca atât, constatările instanțelor privind atașarea copilului în mod exclusiv numai de mama sa sunt subiective și nu se bazează pe nici o probă și nu constituie decât o nouă derogare și încălcare a prevederilor Convenției de la Haga, sau nu-i poți imputa unui tată faptul că nu petrece timpul 24/24 ore alături de copilul său, din cauza faptului că acesta este angajat în câmpul muncii și trebuie să meargă la serviciu pentru a aduce venituri în familie și a întreține atât soția cât și copilul.

De asemenea, în opinia recurentului, nu rezistă criticii nici argumentul instanței de apel potrivit căruia, în pofida efectului devolutiv al apelului, recurentul nu a prezentat nici o probă suplimentară care să confirme circumstanțele pe care își întemeiază acțiunea, ori, faptul dat este combătut prin actele anexate la cererea de apel suplimentară, precum și prin faptul că, deși recurentul a înaintat un demers de audiere a martorilor care puteau să confirme caracterul cert a faptului că reședința obișnuită a copilului minor până la reținerea sa în Republica Moldova a fost România, precum și atașamentul puternic dintre copil și recurent, instanța de apel a respins drept inadmisibil demersul respectiv prin încheiere protocolară - fără

să invoce careva motive privind soluția adoptată.

În concluzie, reieșind din circumstanțele de fapt și temeiurile de drept expuse supra, având în vedere că în speță sunt întrunite toate condițiile prevăzute de Convenția de la Haga, consideră recurentul că unica soluție de restabilire a legalității și de încetare a lezării interesului deosebit al copilului minor XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, a dreptului acestuia și al recurentului la viața de familie și viața privată garantat de art. 8 CEDO și dreptul recurentului la un proces echitabil garantat de art. 6 CEDO sub aspectele indicate supra - este casarea hotărârii și deciziei contestate cu emiterea unei noi hotărâri, prin care să fie admisă integral acțiunea înaintată de Gigel-Doru Dima, în sensul în care aceasta a fost formulată.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Cod de procedură civilă, completul din 3 judecători, prin încheierea din 25 noiembrie 2020, a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători, în ședință publică.

La ședința publică din 18 martie 2021, au participat părțile Gigel-Doru Dima, Natalia Dima și reprezentanții acestora avocatul Igor Coban și Octavian Pașcan, care și-au expus opinia vis-à-vis de recursul declarat. Astfel, recurentul și reprezentantul acestuia Igor Coban au solicitat admiterea recursului, invocând că soluțiile date de instanțele ierarhic inferioare sînt ilegale. Iar intimata și reprezentantul acesteia Octavian Pașcan au solicitat respingerea recursului, cu menținerea actelor judecătorești contestate, care, în opinia lor, sînt legale și întemeiate, iar temeiuri de a fi casate nu există.

Audiind în ședință publică participanții la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și pasibil de a fi admis din următoarele considerente.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. c) Cod procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Analizând actele și lucrările dosarului, instanța reține în fapt următoarea situație.

Reclamantul-recurent Gigel-Doru Dima este cetățean al României, cu reședința permanentă în București.

Pîrîta-intimată Natalia Sava este născută în Republica Moldova, cetățeană a Republicii Moldova, cu domiciliul permanent în Republica Moldova.

Reclamantul este angajat al unei firme în România, iar Natalia Sava este angajată a Societății cu Răspundere Limitată "xxxxx" din Republica Moldova, începînd cu 02 aprilie 2012.

Pîrîta Natalia Sava a solicitat redobîndirea cetățeniei române în anul 2011, iar domiciliul era înscris, în actele de identitate, la fel în ambele state.

La data de 21 iunie 2014, Gigel-Doru Dima a înregistrat căsătoria cu Natalia Sava și din căsătorie au un copil minor, XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, născut pe XXXXXXXXXXXXXXXX, la București, iar Natalia, în urma încheierii căsătoriei, și-a schimbat numele în Natalia Dima. Atît mama Natalia Dima, cît și copilul minor XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, dețin atît cetățenia Republicii Moldova, cît și cetățenia României.

Conform informației prezentate de Poliția de Frontieră a Republicii Moldova,

Natalia Dima, XXXXXXXXXXXXXXXX și Gigel-Doru Dima au traversat deseori frontiera între cele două state învecinate: România și Republica Moldova.

La data de 28 iulie 2018, Gigel-Doru Dima și Natalia Dima, împreună cu copilul minor au intrat pe teritoriul Republicii Moldova. A doua zi, pe 29 iulie 2018, reclamantul s-a întors în România, iar pîrîta și copilul au rămas în Moldova.

În ce privește returnarea recurentului pe data de 29 iulie 2018, ambele părți recunosc că aceasta a avut loc în interes de serviciu. Însă, în ceea ce privește data de 11 august 2018, declarațiile părților sînt divergente. Astfel, recurentul insistă asupra faptului că pîrîta ar fi refuzat nemotivat să meargă în vacanță cu acesta, pe cînd pîrîta Natalia Dima invocă faptul survenirii unor impedimente de ordin medical, dat fiind faptul că minorul era bolnav la acea data. Astfel, invocă intimata, recurentul ar fi reacționat violent la auzul veștii privind imposibilitatea plecării în vacanță a pîrîtei și a minorului, plasîndu-l pe ultimul în automobil cu forța și încercînd să se deplaseze cu acesta spre hotar. În cele din urmă însă ar fi returnat copilul.

Actele cauzei mai denotă faptul că, la data de 21 septembrie 2018, Natalia Dima a sesizat instanțele moldovene cu acțiune privind desfacerea căsătoriei, stabilirea domiciliului copilului minor cu mama și încasarea pensiei alimentare.

Ulterior, pe 15 octombrie 2018, din cauza reținerii de către mamă a minorului pe teritoriul Republicii Moldova, recurentul Gigel-Doru Dima a sesizat Ministerul Justiției din România cu cerere privind înapoierea în România a minorului, care, din spusele sale, ar fi fost reținut ilicit pe teritoriul Republicii Moldova din data de 11 august 2018 de către mama sa, Natalia Dima, cerere ce a parvenit în adresa Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Familiei al Republicii Moldova – autoritatea centrală a Republicii Moldova în sensul Convenției de la Haga - pe data de 19 noiembrie 2018.

Din actele cauzei, nu s-a putut stabili ce măsuri a întreprins Ministerul pînă la momentul inițierii prezentei acțiuni, însă cert este că acesta nu a emis nicio decizie vizînd cererea formulată de recurent, prin intermediul autorităților române.

La 04 martie 2019, reclamantul a sesizat, desinestătător, instanțele judecătorești din Republica Moldova în scopul returnării copilului.

Prin hotărîrea Judecătoriei Chișinău sediul Centru din 08 iulie 2019, cererea de chemare în judecată a fost respinsă drept neîntemeiată.

Pentru a decide astfel, instanța de fond a constatat faptul deplasării legale a minorului pe teritoriul Republicii Moldova la 28 iulie 2018, precum și lipsa violării dreptului reclamantului privind încredințarea minorului, în circumstanțele în care la materialele dosarului nu au fost prezentate probe în acest sens, cum ar fi o hotărîre judecătorească sau administrativă de încredințare a copilului minor reclamantului, sau care ar stabili domiciliul minorului cu tata. Instanța a mai stabilit că reclamantul nu a prezentat niciun înscris sau o altă dovadă care să reflecte dreptul de îngrijire a copilului sau îndeosebi dreptul de a hotărî asupra locului de reședință a minorului. Prin urmare, aflarea minorului pe teritoriul Republicii Moldova nu poate fi considerată ca fiind una ilegală, atîta timp cît minorul – și el cu dublă cetățenie – se află, împreună cu mama sa, care își are domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova.

Instanța a mai stabilit că minorul XXXXXXXXXXXXXXXX s-a născut în familia părinților săi și a locuit cu aceștia pînă la momentul separării fizice a părinților Natalia și Gigel-Doru Dima. Pe de altă parte, instanța a stabilit că domiciliul pîrîtei

înregistrat pe teritoriul României de pînă la apariția litigiului avea caracter temporar, iar aflarea pîrîtei pe teritoriul statului român s-a intensificat în perioada concediului de maternitate și de îngrijire a copilului, fără să conducă la radierea sau pierderea dreptului la domiciliul înregistrat (primar) în Republica Moldova.

În confirmarea faptului de legătură permanentă și statornică cu domiciliul din Republica Moldova al pârâtei este și relația de muncă neîntreruptă (decît de concediul de maternitate și cel de îngrijire a copilului) pe care Natalia Dima a avut-o din 2 aprilie 2012 și pînă în prezent (f. d. 132).

În ședința reclamantul a declarat că niciodată nu s-a pus problema plecării familiei sale din România, pe când, per a contrario, pârâta a explicat că, în familia lor, nu s-a pus în discuție chestiunea privind stabilirea definitivă a sa la București și nici concedierea sa de la locul de muncă din Republica Moldova. Pârâta a declarat că nu a avut niciodată un domiciliu comun stabil cu reclamantul în România.

Astfel, în circumstanțele în care domiciliul copilului minor nu este determinat print-un act judecătoresc sau administrativ, domiciliul copilului urmează regula generală potrivit căruia acesta corespunde cu domiciliul părinților săi sau cu al părintelui împreună cu care locuiește, pînă la determinarea definitivă a unuia dintre părinți care va exercita custodia în privința-i printr-un act judecătoresc sau administrativ.

Altfel spus, la moment copilul minor XXXXXXXXXXXXXXXX locuiește cu mama sa și acest fapt nu depășește, în opinia instanței de fond și de apel, criteriul și condiția de legalitate în sensul domicilierei acestuia. Este în mediul lui obișnuit de trai și acest lucru, dată fiind vârsta pe care o are (4 ani), nu urmează a fi raportată unui mediu extins, cum ar fi societatea în care trăiește, dezvoltarea economică a țării etc., ci micromediului acestuia care se referă la familie, atașament, îngrijire, educație etc.

De rînd cu lipsa la materialele dosarului a înscrisului doveditor al dreptului reclamantului privind încredințarea minorului, la fel a constatat fondul și lipsa înscrisului eliberat de autoritățile statului român, prin care să se constate că deplasarea sau neînapoierea minorului era ilicită în sensul art. 3 din Convenție.

Instanța a dedus în cele din urmă ca fiind în imposibilitate să determine cu certitudine reședința obișnuită a minorului ca fiind România, însă a stabilit în mod sigur atașamentul minorului față de mama sa, lipsa de implicare fizică și psihonoțională din partea tatălui la creșterea și educarea copilului și interesul superior al copilului de a fi alături de mama sa, indiferent de locul unde domiciliază.

Totodată, a atestat la caz o integrare a minorului în habitatul din Republica Moldova, cu mențiunea potrivit căreia copilul frecventează creșa-grădinița nr. xxx din mun. Chișinău de la data de 28 septembrie 2018 (f.d.136).

Instanța de control judiciar, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia sa din 20 mai 2020, a respins apelul declarat de către Gigel-Doru Dima și a menținut hotărârea primei instanțe, preluînd, în cea mai mare parte, argumentele acesteia.

Colegiul reține că, la caz, instanțele de judecată nu au intrat în esența litigiului și nu au apreciat toate circumstanțele și probele existente, motiv pentru care soluția adoptată nu poate fi menținută.

Față de cele ce preced, instanța de recurs se va expune cu privire la motivele casării deciziei instanței de apel.

Speța în cauza are ca obiect principal stabilirea faptului existenței sau

inexistenței răpirii internaționale de copii în raport cu minorul XXXXXXXXXXXXXXXX, în sensul Convenției adoptată la Haga în 25 octombrie 1980 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1468-XIII din 29 ianuarie 1998, în vigoare din 1 iulie 1998 (în continuare Convenția). Sub acest aspect, primordială este stabilirea reședinței obișnuite a copilului, în contextul interpretării ei în sensul reglementării din Convenție, dar și prin prisma jurisprudenței adoptate pe cauze similare. Obiectul secundar îl reprezintă expunerea pe faptul dispunerii înapoierei imediate a minorului în România, în situația în care instanța va stabili acest stat drept reședință obișnuită a sa.

Potrivit art. 1 din Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, prezenta convenție are drept obiect: a) de a asigura înapoierea imediată a copiilor deplasați sau reținuți ilicit în orice stat contractant; b) de a face să se respecte efectiv în celelalte state contractante drepturile privind încredințarea și vizitarea, care există într-un stat contractant.

Potrivit art. 3 din Convenție, deplasarea sau neînapoierea unui copil se consideră ilicită: a) când are loc prin violarea unui drept privind încredințarea, atribuit unei persoane, unei instituții sau oricărui alt organism acționând fie separat, fie împreună, prin legea statului în care copilul își avea reședința obișnuită, imediat înaintea deplasării sau neînapoierei sale; și b) dacă la vremea deplasării sau neînapoierei acest drept era exercitat în mod efectiv, acționându-se separat sau împreună ori ar fi fost astfel exercitate, dacă asemenea împrejurări nu ar fi survenit. Dreptul privind încredințarea, vizat la lit. a), poate rezulta, între altele, dintr-o atribuire de plin drept, dintr-o hotărâre judecătorească sau administrativă sau dintr-un acord în vigoare potrivit dreptului aceluși stat.

Potrivit art. 4 din aceeași Convenție, convenția se aplică oricărui copil care își avea reședința obișnuită într-un stat contractant imediat înainte de încălcarea drepturilor privind încredințarea sau vizitarea. Aplicarea convenției încetează când copilul atinge vârsta de 16 ani.

În domeniul răpirilor internaționale de copii, obligațiile impuse de art. 8 statelor contractante trebuie interpretate având în vedere cerințele Convenției de la Haga asupra aspectelor civile ale răpirilor internaționale de copii din 25 octombrie 1980 și cele ale Convenției cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989, precum și cele ale normelor și principiilor relevante din legislația internațională aplicabilă în relațiile dintre părțile contractante.

Această abordare implică o aplicare combinată și armonioasă a instrumentelor internaționale și, în special, în cazul de față, a convențiilor amintite, avându-se în vedere scopul și impactul ei asupra protejării drepturilor copiilor și ale părinților. Dată fiind subtilitatea și dificultățile ce suscită acest tip de cauze, instanțele trebuie să efectueze o analiză în profunzime a situației întregii familii și a unei serii complete de factori, în special de natură factuală, emoțională, psihologică, materială și medială, cu scopul de a realiza o evaluare echilibrată și rezonabilă a intereselor fiecăreia din persoane, întru a găsi cea mai bună soluție (hotărârea Neulinger și Shuruk împotriva Elveției Elveției [(GC), nr. 41615/07, pct. 139, 6 iulie 2010]). Astfel, instanța trebuie să-și motiveze detaliat raționamentul ales în funcție de circumstanțele speței și nu se poate fonda pe simple considerații generale, nici nu poate adopta un argumentar mecanic și stereotipic (hotărârea Kampanella

împotriva Italiei, 12 iulie 2011, nr. 14737/09; CtEDO, 26 noiembrie 2013, nr. 278853/09 ; CtEDO, 28 aprilie 2015, nr. 1714/10).

Întrebarea decisivă este dacă echilibrul corect care trebuie să existe între interesele concurente în joc - cele ale copilului, ale celor doi părinți, și ale ordinii publice - a fost atins, în cadrul marjei de apreciere acordate statelor în astfel de aspecte, ținând seama, totuși, de faptul că trebuie avut în vedere, în principal, interesul superior al copilului și că obiectivele de prevenire și înapoiere imediată corespund unei concepții specifice a „interesului superior al copilului”.

Interesul superior al copilului nu coincide cu cel al tatălui sau al mamei și, în contextul unei cereri de înapoiere depusă în temeiul Convenției de la Haga, diferită, prin urmare, de procedurile de încredințare, conceptul de interes superior al copilului trebuie evaluat având în vedere excepțiile prevăzute de Convenția de la Haga, în special cele referitoare la trecerea timpului și existența unui „risc grav”.

În îndeplinirea sarcinii care le revine în temeiul art. 8 din Convenția Europeană, instanțele naționale se bucură de o marjă de apreciere care, totuși, rămâne sub un control european, în cadrul căruia Curtea reexaminează în temeiul Convenției deciziile autorităților respective în exercitarea acestei atribuții.

O interpretare armonioasă a Convenției Europene și a Convenției de la Haga poate fi obținută dacă sunt îndeplinite următoarele două condiții. În primul rând, factorii care pot constitui o excepție de la înapoierea imediată a copilului în conformitate cu Convenția de la Haga trebuie să fie cu adevărat luați în considerare de instanța solicitată. Instanța trebuie apoi să ia o decizie care este suficient de argumentată.

Pentru soluționarea cererii de înapoiere pe baza Convenției de la Haga din 1980, prezintă relevanță reședința obișnuită a copilului, imediat înainte de pretinsa sa deplasare sau reținere ilicită.

Stabilirea statului de reședință obișnuită se realizează de către instanța care soluționează cererea de răpire. Dacă îndeplinirea acestei condiții este contestată de părintele presupus răpitor, în sensul că se susține că minorul nu avea reședința obișnuită în statul în care pretinde reclamantul, în speță România, instanța de judecată urmează să analizeze această chestiune în concret. Pentru stabilirea reședinței obișnuite, instanța va avea în vedere exclusiv situația de fapt existentă imediat înaintea presupusei răpiri, nu ceea ce s-a întâmplat ulterior. De exemplu, este irelevant dacă copilul, ulterior presupusei răpiri, a petrecut o perioadă mai mare de timp în statul B decât petrecuse în statul A, și vice versa.

Instanța urma să procedeze, așadar, la stabilirea, cu prioritate, a ”reședinței obișnuite” a minorului XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, în încercarea de a interpreta noțiunea în sensul în care figurează la articolul 3 din convenție.

În acest context, Colegiul atestă lipsa unei definiții clare a noțiunii vizate în textul convenției, dat fiind faptul că ”diversitatea circumstanțelor și a situației de fapt, specifice fiecărui caz, face să eșueze orice tentativă de a stabili o definiție cât mai precisă din punct de vedere juridic” (Raportul E. Perez-Vera).

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la reședința obișnuită poate servi drept ghid pentru problema analizată, astfel încât instanța va aborda noțiunea de reședință obișnuită prin trimitere la unele cauze, pe care le va socoti relevante.

Utilizarea adjectivului „obișnuită” permite să se deducă faptul că reședința trebuie să prezinte un anumit caracter de stabilitate sau de regularitate, că este legată de interesul superior al copilului și în special de criteriul proximității.

La stabilirea reședinței obișnuite, se iau în considerare elementele de fapt.

Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea „reședință obișnuită” corespunde locului care exprimă o anumită integrare a copilului într-un mediu social și familial. În acest scop, trebuie să fie luate în considerare mai ales durata, regularitatea, condițiile și motivele sejurului pe teritoriul unui stat și ale mutării familiei în acest stat, cetățenia copilului, locul și condițiile de școlarizare, cunoștințele lingvistice, precum și raporturile familiale și sociale întreținute de copil în statul respectiv. Trebuie să fie luată în considerare vârsta copilului, precum și faptul că, în general, mediul unui copil de vârstă mică este în mod esențial un mediu familial, determinat de persoana sau de persoanele de referință cu care copilul trăiește, care îl au în fapt în îngrijire și se ocupă de el.

În mod decisiv, este de competența instanței naționale să determine reședința obișnuită a copilului ținând cont de ansamblul împrejurărilor de fapt specifice fiecărui caz în parte.

Nu în ultimul rând, interpretarea noțiunii impune a avea în vedere intenția părților de a se stabili într-un anumit stat, intenție concretizată prin elemente factuale precum: achiziționarea unei locuințe care să constituie domiciliul familiei; înscrierea copilului în cadrul unei instituții de învățământ, integrarea în comunitatea locală, obținerea de către părinți (sau chiar de către unul dintre aceștia) a unui loc stabil de muncă și alte asemenea elemente ce denotă intenția urmărită de părți de a dobândi un domiciliu statornic într-un anumit stat.

De altfel, aceste criterii le dezvoltă și reclamantul în cererea sa de chemare în judecată, dar și în cererea de recurs, invocând aprecierea defectuoasă a probelor prezentate, aducând în susținerea cererii argumente precum:

- reclamantul cu pârâta aveau domiciliul în București, România;
- înscrierea domiciliului pârâtei în actul său de identitate românesc ca fiind adresa din București;
- reclamantul era angajat în câmpul muncii pe o perioadă nedeterminată în București, România;
- redobândirea cetățeniei române de către pârâtă;
- reclamantul beneficia de un abonament medical la o clinică privată în care erau incluși și pârâta cu copilul minor;
- copilul minor este beneficiarul unei alocații lunare acordate de statul român până la împlinirea vârstei de 18 ani de către acesta;
- copilul este înscris în grupa mijlocie la grădinița nr. xxx din str. xxxxxxxxx nr. x, sector x, București – care urma să o frecventeze din toamna anului 2018.

Din analiza circumstanțelor cauzei, prin prisma argumentelor relatate, instanțele ierarhic inferioare au conchis ca fiind în imposibilitate de a deduce reședința obișnuită a minorului xxxxxxxxxxxxxxxx ca fiind România.

Sub acest aspect, fără a se expune cu privire la temeinicia acestei constatări per se, instanța de recurs relevă inconsistența unor concluzii din actul judecătoresc contestat, dată fiind interpretarea eronată a prevederilor Convenției de la Haga relevante speței.

Astfel, având în vedere că reședința obișnuită este o noțiune de fapt, rezultă că aceasta este independentă de orice problemă referitoare la aspectul dacă a fost sau nu a fost legal stabilită, motiv pentru care Colegiul apreciază drept irelevantă cauzei expunerea instanțelor ierarhic inferioare cu privire la legalitatea deplasării minorului în Republica Moldova.

Iar prin faptul expunerii asupra raționamentelor cu privire la stabilirea domiciliului copilului minor sau atașamentul său față de unul sau altul din părinți, precum și grija față de copil din partea mamei sau a tatălui, condițiile corespunzătoare de trai, instanța ierarhic inferioară și-a depășit competența materială în sensul Convenției de la Haga, statuînd peste obiectul prezentei cauze.

Din aceleași considerente sînt irelevante înscrisurile prezentate de recurent privitoare la condițiile de trai ale minorului în România sau condițiile sociale per ansamblu din statul pretins a fi reședința obișnuită a minorului, ca fiind net superioare celor din Moldova. Aceste constatări ale instanței vizează răspunderea părintească pe fond, și nu o hotărâre de înapoiere, precum prezenta cauză. În consecință, instanța nu se va expune cu privire la acestea.

La fel a interpretat eronat instanța noțiunile de autoritate părintească sau dreptul la încredințare, noțiuni ce, în limbajul Convenției, se referă exclusiv la dreptul fiecărui părinte de a decide cu privire la stabilirea locuinței minorului. Acest drept poate să rezulte fie dintr-o hotărâre judecătorească anterioară, fie din normele de drept ale statului de unde se susține că a fost copilul răpit – în cazul dat, România.

De aceea, constatarea cu privire la inexistența dreptului de încredințare al reclamantului în privința copilului său minor este abuzivă și neconformă cu cerințele cadrului legal aplicabil, or, acesta există de plin drept, se aplică și în cazul cuplurilor căsătorite care exercită în comun autoritatea părintească cu privire la copiii lor, fără să fie nevoie de vreo hotărâre judecătorească în această privință (a se vedea Monory împotriva României și Ungariei, nr. 71099/01, pct. 76, 5 aprilie 2005, ppct. 26, hotărârea Michnea împotriva României).

La fel însă interpretează greșit aceste noțiuni și recurentul sau reprezentatul său, prin prisma art. 483-503 din Codul civil al României, ca fiind ansamblul de drepturi și îndatoriri care privesc atât persoana, cât și bunurile copilului și aparțin în mod egal ambilor părinți, invocat de reprezentantul recurentului în cerera de recurs formulată.

Or, nimeni nu neagă sau contestă drepturile și îndatoririle recurentului în privința minorului XXXXXXXXXXXXXXXX, la fel cum nimeni nu îl poate împiedica să își exercite efectiv aceste drepturi și îndatoriri. Nici recurentul, nici intimata nu neagă liberul acces al recurentului în interacțiunea acestuia cu copilul său. Însă pîrîta afirmă, iar reclamantul nu neagă, că ultimul nu a contribuit deloc la întreținerea minorului pe perioada aflării acestuia pe teritoriul Republicii Moldova.

Instanța de recurs reiterează că Convenția de la Haga din 1980 se referă la o încălcare a dreptului privind încredințarea, și nu la o încălcare a dreptului de vizită. Iar dispozițiile art. 5 din Convenție privitoare la îngrijirea convenită a minorului urmează a fi interpretate ca fiind un drept, și nu o obligație a părților, astfel încît expunerea cu privire la acest aspect va excede obiectul prezentei cauze.

Totodată, contrar constatărilor instanțelor ierarhic inferioare privind deținerea dublei cetățenii de către minorul XXXXXXXXXXXXXXXX, Colegiul atestă eliberarea

certificatului moldovenesc de naștere al copilului abia la data de 14 septembrie 2018, adică după deplasarea și rămânerea acestuia în Republica Moldova.

Un aspect important, în speță, vizează situația de facto a minorului la momentul examinării prezentei cauze, căci este indubitabil că minorul locuiește permanent în Republica Moldova începând cu data de 28 iulie 2018, frecventează grădinița din 28 septembrie 2018, fiind, în prezent, integrat în mediul familial, social și educațional din Republica Moldova. Iar perioada de timp ce s-a ascurs de la ultima sa deplasare și rămânere definitivă în Republica Moldova nu poate fi neglijată de instanța de judecată, factorul timp fiind decisiv în abordarea cauzelor privind răpirea internațională de copii, din perspectiva interesului superior al copilului.

De altfel, cu privire la acest aspect s-a pronunțat și autoritatea judiciară din România, care, prin hotărârea civilă definitivă nr. x/2020 pronunțată la data de 10 februarie 2020, de către Tribunalul București secția a IV-a civilă (f.d. 81-86, vol. II), a constatat reședința obișnuită a minorului XXXXXXXXXXXXXXXX, la momentul adresării acestuia cu cerere de eliberare a ordonanței președințiale privind exercitarea autorității părintești, stabilirea domiciliului minorului, ca fiind Republica Moldova.

Totodată, Colegiul invederează că, deși prezenta acțiune are drept obiect punerea în aplicare a mecanismului de înapoiere imediată a copilului în cazul reținerii ilicite a acestuia, indiferent de ostilitățile și relațiile dintre părinți, sau persoanele care exercită dreptul privind încredințarea, instanța urmează să dea o apreciere a înscrisului de la f.d. 248, vol. I - f.d. 1-5, vol. II, sub forma încheierii din 18 aprilie 2019 a Judecătoria Chișinău sediul Centru privind aplicarea măsurilor de protecție, prin care instanța (Judecătoria Chișinău sediul Centru) a constatat aplicarea XXXXXXXXXXXXXXXX de către recurentul Gigel-Doru Dima față de copilul minor XXXXXXXXXXXXXXXX, act asupra căruia instanța de apel nu s-a pronunțat nicicum și nu i-a dat o apreciere sub aspectul relevanței pentru cauza dată.

Față de aspectele mai sus arătate, dacă, în cele din urmă, instanța va constata că, la caz, nu sunt îndeplinite criteriile pentru pronunțarea unei hotărâri privind reținerea ilicită a minorului, aceasta va respinge, subsecvent, și cererea privind dispunerea înapoierii imediate a copilului minor în România, în temeiul art. 27 din Convenția de la Haga. În mod contrar, va lua în considerație și va analiza inclusiv aspecte ce vizează aplicarea excepției de la art. 13 din Convenția de la Haga.

În orice caz, la emiterea deciziei instanței de apel urmează să se ia în considerație cu prioritate interesul superior al copilului, în aplicarea articolului 3 alin.1 din Convenția cu privire la drepturile copilului (ratificată la 12 decembrie 1990, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993), potrivit căruia „în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate în instituții publice sau private de ocrotiri sociale, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate”.

Interesul superior al copilului este o noțiune complexă, care cuprinde atât obligația autorităților competente de a lua, în privința minorilor, decizii care să protejeze dezvoltarea normală a acestora, cât și dreptul minorului de a-i fi ascultată și luată în considerare opinia cu privire la situația sa.

Doar o analiză coroborată a tuturor acestor factori, cu administrarea și

aprecierea cuvenită a probelor, cu luarea în considerație a tuturor elementelor ce reprezintă *ratio decidendi*-ul cauzei prezente, vor determina, în cele din urmă, o soluție optimă și justificată pe cauza dată și o interpretare conformă cu prevederile Convenției de la Haga, inclusiv dacă înapoierea copilului, la această etapă, în România, ar fi de natură să-l plaseze pe minor într-o situație defavorabilă, cum s-a întâmplat, spre exemplu, în cauza X contra Letoniei.

În cauze precum O.C.I. și alții împotriva României (21 mai 2019), Neulinger și Shuruk împotriva Elveției (nr. 41.615/07, pct. 138, CEDO 2010) și M.K. împotriva Greciei (nr. 51.312/16, pct. 75, 1 februarie 2018), Înalta Curte a statuat că înapoierea unui copil nu poate fi dispusă automat sau mecanic atunci când este aplicabilă Convenția de la Haga, iar instanțele naționale nu au examinat acuzațiile privind existența unui „risc grav“ într-un mod compatibil cu interesul superior al copilului și în limitele cadrului procedural al Convenției de la Haga.

Desigur că o interpretare judiciară adecvată, a oricărei norme, trebuie să nu fie expresia vreunui exces de spirit sau de literă. Cu atât mai mult este această regulă aplicabilă în materia atât de sensibilă cum este cea a interesului superior al copilului, adică a spiritului Convenției de la Haga însuși. Iar legitimitatea și impactul moral al acestei hotărâri depind de acest contact direct cu realitatea.

Față de argumentul recurentului privind respingerea demersului avînd drept obiect administrarea probei cu martori, dispusă de către instanța de apel, Colegiul atestă că nu se poate pronunța cu privire la acest aspect, deoarece demersul în cauză nu se regăsește la materialele dosarului altfel decît în calitate de anexă la cererea de recurs. Nu a putut să găsească instanța nici careva indicii cu privire la înaintarea acestuia în procesul-verbal sau înregistrările audio ale ședinței de judecată. Plus la aceasta, demersul anexat la cererea de recurs este semnat și datat cu data de 17 ianuarie 2019, dată la care nu a avut loc nicio ședință de judecată, iar demersul nu conține aplicată nicio șampilă de intrare care să ateste modul sau data la care a fost acesta administrat. Din aceste considerente, instanța de recurs nu se poate expune cu privire la acest argument al recurentului, considerîndu-l declarativ.

Colegiul notează, de asemenea, ca fiind contrară dispozițiilor art. 26 din Convenție obligarea reclamantului la plata cheltuielilor judiciare suportate în cauză de către pîrîta.

Din considerentele menționate și avînd în vedere că argumentele invocate de către reprezentantul recurentului sunt întemeiate în parte, inclusiv privind interpretarea eronată a art. 5 din Convenția de la Haga, acesta constituind în sine un temei de recurs în sensul art. 432 alin. (2) lit. c) Cod procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și de a casa decizia instanței de apel, iar reținînd că erorile procedurale admise nu pot fi corectate de instanța de recurs, cauza urmează a fi remisă la rejudecare, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei, instanța urmează să examineze speța în întregime în cadrul unor proceduri noi, în vederea respectării dreptului părților la un proces echitabil, în special, în partea aprecierii juridice a observațiilor lăsate fără răspuns (a se vedea, spre exemplu impactul considerentelor instanței de recurs la o nouă reexaminare, cauzele Victor Harovschi vs. Moldova, hotărâre din 18 noiembrie 2008; Dimitar Yordanov vs. Bulgaria, hotărâre din 6 septembrie 2018, § 52 - 53).

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) Cod procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Gigel-Doru Dima, reprezentat de avocatul Igor Coban.

Se casează decizia din 20 mai 2020 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă la cererea de chemare în judecată formulată de către Gigel-Doru Dima împotriva Nataliei Dima, intervenient accesoriu Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, cu privire la constatarea reținerii ilicite a copilului de către mama sa pe teritoriul Republicii Moldova și dispunerea înapoierii imediate a copilului în țara sa de reședință obișnuită România, cu însoțirea acestuia de către tatăl său și se remite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Maria Ghervas

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Nicolae Craiu